

Rajavartiolaitoksen esikunta
Rajavartio-osasto

14.09.2020

Sisäministeriö
Hallinto- ja kehittämisosasto

Hallinto- ja kehittämisosaston lausuntopyyntö 8.9.2020

Rajavartio-osaston lausunto hallituksen esityksestä liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto on pyytänyt rajavartio-osastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi. Muutokset koskisivat liikenteenharjoittajan velvollisuutta edellyttää ja matkustajan velvollisuutta esittää negatiivinen tartuntataudin testitulos ennen liikennevälineeseen nousemista ja Suomeen saapumista.

Rajavartiolaitoksen esikunta toimii samalla sisäministeriön rajavartio-osastona ja lausuu asiasta seuraavaa:

Rajavartiolaitoksen esikunta suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti Liikenne- ja viestintäministeriön liikenteen palveluista annetun lain muuttamista koskevaan esitykseen. Esitetyt lainmuutokset perustuvat valtioneuvoston periaatepäätökseen. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää tärkeänä, että sisärajarakastusten asteittaisen poistamisen mahdollistavia toimia kehitetään. Rajavartiolaitoksen esikunta keskittyy lausunnossaan omaa toimialaansa koskeviin käytännön näkökulmiin ja esittää käytännön näkökulmia huomioitavaksi jatkovalmistelussa.

Kuljetusyrityksen tarkastusvelvollisuuden osalta Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että tarkastusvelvollisuuden käytännön toteuttamisen suhteen on vielä avoimia yksityiskohtia, joita olisi täsmennettävä.

Mitä tulee matkustajan velvollisuuteen esittää negatiivinen tartuntataudin testitulos, Rajavartiolaitoksen esikunta kiinnittää huomiota siihen, että tässä esityksessä matkustaja velvoitettaisiin hankkimaan ja pitämään todistus mukanaan ainoastaan liikennevälineeseen noustessaan ja maahan saapuessaan. Terveysturvallisuustoimenpiteitä koskeva kokonaissuunnitelma edellyttäisi, että maahan saapunut olisi velvollinen säilyttämään todistuksen myös maahan saapumisen jälkeen. Lisäksi tulisi varmistaa, että on olemassa yleinen toimivaltuus todistuksen tarkastamiseen myös maahan saapumisen jälkeen. Tämän toimivaltuuden tulisi ensisijaisesti olla terveysviranomaisella. Tässä ehdotetut toimenpiteet eivät

yksinään mahdollista riittävällä tavalla negatiivisen tartuntataudin testituloksen tarkastamista suunniteltujen terveysturvallisuuden toimenpiteiden kokonaisuuden kannalta, koska esityksessä säädettäisiin vain maahantulon yhteydessä edellytettävästä todistuksesta. Mikäli katsotaan, että terveysviranomaisella on jo olemassa olevan sääntelyn perusteella tähän toimivaltuus, olisi selvyiden vuoksi perusteltua kuvata hallituksen esityksen perusteluissa, miten negatiivisen todistuksen tarkastaminen saapuvassa liikenteessä niveltyy hybridistrategian mukaisesti muihin, Suomessa suoritettaviin toimenpiteisiin.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa lisäksi, että esitetty sääntely kattaa ainoastaan ulkorajan yli tulevien tarkastamisen sekä sisärajan osalta niiden matkustajien tarkastamisen, jotka tulevat liikenteenharjoittajan kuljettamana. Perusteluissa voitaisiin kuvata myös se, miten sisärajan yli omatoimisesti matkustavien osalta toimitaan; kenellä on ensisijainen tarkastusvelvollisuus ja miten se toteutetaan. Ottaen huomioon liikenteen palveluista annetun lain 1 §:ssä määritelty lain soveltamisala, Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että 153 b §:ssä ("*Matkustajan* velvollisuus hankkia todistus tartuntatautia koskevasta testituloksesta") tulisi selvyiden vuoksi nimenomaisesti todeta, että säännös koskee myös omatoimisesti matkustavia.

Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että esitys tulisi sovittaa yhteen tartuntatautilakiin esitettävien muutosten kanssa ja varmistaa, että hallituksen strategia tartuntatautilain leviämisen estämiseksi toteutuu kaikilta osin näiden sääntelyiden kokonaisuutena. Lausuntokierroksella olevassa 9.9.2020 päivätyssä hallituksen esityksessä laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä poliisilain 2 luvun 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ei ole huomioitu liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotettavia ns. negatiivista todistusta koskevia muutoksia. Mahdollisuuksien mukaan näiden säädösten tulisi tulla voimaan samanaikaisesti. Rajavartiolaitoksen esikunta esittää myös harkittavaksi, olisiko matkustajan velvollisuudesta hankkia todistus tartuntatautia koskevasta negatiivisesta testituloksesta tarkoituksenmukaisempaa säätää tartuntatautilaissa.

Edellä mainitussa ehdotuksessa tartuntatautilain muuttamiseksi esitetään säädettäväksi liikenteenharjoittajalle velvollisuuksia muun muassa varmistua hygieniatoimenpiteistä liikennevälineessä ja Liikenne- ja viestintävirastolle toimivaltuudesta rajoittaa liikennevälineen paikkamääriä. Näiden toimenpiteiden laiminlyönnin seuraukseksi säädetään liikenteenharjoittajaan kohdistuvista sanktioista. Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että liikenteenharjoittajaan kohdistettavien tartuntataudin torjumiseen liittyvien sanktioiden olisi perusteltua olla yhdenmukaiset. Negatiivisen testaustodistuksen tarkastamisen laiminlyöntiin liittyvistä liikenteenharjoittajaan mahdollisesti kohdistettavista sanktioista olisi joka tapauksessa säädettävä täsmällisesti, toisin sanoen 153 a §:ssä tulisi täsmälleen määritellä, mitkä liikenteen palveluista annetun lain VII osan sanktioista olisivat käytävissä.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan ulkomaalaisen pääsyn epääminen on mahdollista Schengenin rajasäännösten perusteella ja käännettäminen ulkomaalaislain perusteella, mikäli ulkomaalainen vaarantaisi kansanterveyttä. Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että nyt esitetty sääntely liittyisi siihen, miten meneillään olevan Covid-19-tartuntataudin osalta osoitetaan se, että maahantulija ei vaaranna kansanterveyttä. Sääntely siis täsmäntäisi jo voimassa olevia maahantulon edellytyksiä sekä käännettämisen ja pääsyn epäämisen perusteena olevaa edellytystä, että maahan saapuva ei vaaranna kansanterveyttä.

Rajavartiolaitoksen esikunta on osallistunut lakia valmistelleen työryhmän työskentelyyn ja esittänyt siellä muun muassa virka-apua koskevaa kohtaa täsmennettäväksi siten, että Rajavartiolaitoksen Liikenne- ja viestintävirastolle antama virka-apu olisi muotoiltu vastaavalla tavalla kuin rajavartiolain 77 §:ssä.

Virka-avun osalta tulisi myös selventää sitä, mihin toimenpiteisiin virka-apua annettaisiin. Kuljetuspalveluiden tarjoajien velvollisuutta tarkastaa terveystodistukset (153 a §) valvoisi esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto, jolla olisi oikeus saada virka-apua rajatarkastusviranomaisilta. Kuljetuspalvelun tarjoajan tarkastusvelvoitteen noudattamista voitaisiin esityksen mukaan valvoa esimerkiksi tarkastamalla matkustajien negatiiviset testitodistukset liikennevälineen lähdön tai saapumisen yhteydessä. Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan kuljetusyritystä koskevan tarkastusvelvollisuuden valvonta olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa ensisijaisesti kuljetusyhtiön tuottaman dokumentaation ja siihen kohdistettavan valvonnan kautta eikä – kuten esityksessä on kuvattu – tarkastamalla yksittäisten matkustajien todistuksia. Jotta tarkastusvelvollisuuden valvonta dokumentaatiota tarkastamalla käytännössä olisi toteutettavissa, tulisi laissa säätää kuljetusyhtiön velvollisuudesta dokumentoida suoritettu tarkastus jollain tavalla. Tällöin rikkomustilanteissa voisi tulla noudatettavaksi paitsi huomautus, varoitus tai uhkasakko (tarkastusvelvollisuuden laiminlyöntitilanteet), niin myös rikoslain 16 luvun 8 § (väärän todistuksen antaminen viranomaiselle tilanteissa, joissa kuljetusyhtiö olisi tuottanut tarkastusta koskevan dokumentaation totuutta vastaamattomalla tavalla). Esityksen pohjalta jää epäselväksi, minkälaista virka-apua rajatarkastusviranomaisilta käytännössä odotettaisiin. Rajavartiolaitoksen toiminta keskittyy maahantulevien henkilöiden tarkastamiseen ja siinä yhteydessä matkustajalle asetetun velvollisuuden valvontaan. Rajavartiolaitoksella ei ole varsinaisesti olemassa olevia keinoja valvoa liikenteenharjoittajan toteuttamia tarkastuksia.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa erikseen, että esityksen perusteluosassa on viitattu liikennevälineen lähdön yhteydessä annettavaan virka-apuun, mutta koska lähtömaa olisi vieraan valtion alueella, eivät Suomen viranomaiset olisi toimivaltaisia, mistä syystä kyseinen kohta esitetään poistettavaksi.

Hallituksen esityksen perusteluihin tulisi lisäksi tehdä muutamia teknisiä korjauksia, jotka tullaan vielä esittämään työryhmätyöskentelyn puitteissa.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Markku Hassinen

Ylitarkastaja
Oikeustieteen maisteri

Outi Leinonen

**Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 14.09.2020 klo 16:22.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.**

JAKELU

Sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto
Aino Tuovinen

TIEDOKSI

Liikenne- ja viestintäministeriö
Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosasto
Rajavartiolaitoksen päällikkö